

OB DVAJSETLETNICI SLOVENSKEGA ETNOGRAFA

Boris Kuhar

Pred nami je jubilejna XX. številka Slovenskega etnografa. Leta 1948 je Etnografski muzej založil in izdal prvo številko časopisa za etnografijo in folkloro. Ustanovitelj in urednik pok. ravnatelj Boril Orel je v prvi številki objavil uvodnik z optimističnim naslovom: V novo obdobje. Tako so z etnografskim muzejem vsi slovenski etnologi dobili spet svoje glasilo in nadomestilo za Etnologa, ki je usahnil ob koncu druge svetovne vojne. Naslov uvodnika pa ni veljal le Slovenskemu etnografu kot strokovni publikaciji, temveč tudi delu Etnografskega muzeja in vseh ostalih etnografskih institucij v Sloveniji ter stroki kot celoti.

Prav gotovo pomeni za slovensko etnološko znanost pomemben mejnik prav leto, ko je izšla prva številka Slovenskega etnografa. Prva najtežja povojna leta obnove so bila za nami. Nastale so nove znanstvene institucije, tudi za narodnopisno področje. Etnografski muzej je začel s širokoteznim raziskovalnim delom. Na delo so šle prve strokovne ekipe, ki so monografsko raziskovale naše kraje. Če se z nekaj stavki ustavimo vsaj samo pri naši osrednji etnografski muzejski ustanovi, ki je vsa leta neposredno povezana s Slovenskim etnografom, moramo ugotoviti velik in viden napredek. Zgovorno pričajo o delu že prispevki sodelavcev Etnografskega muzeja v naši reviji, ki si je ustvarila močan ugled doma in v tujini. Polovico naklade Slovenskega etnografa, to je nad 500 izvodov, roma v važnejše etnološke in tudi druge sorodne institucije v 30 deželah na vseh petih kontinentih. V zameno zanje dobi Slovenski etnografski muzej skoraj vso važnejšo svetovno etnološko literaturo. Tako se muzejska knjižnica vsako leto obogati skoraj za tisoč novih knjig in revij. En sam podatek o njej: leta 1948 je štela knjižnica 4.525 knjig, sedaj jih ima že nad 15.000. Omeniti pa moramo tudi pomnožitev strokovnih sodelavcev v muzeju. Pred dvajsetimi leti so bili v takratnem Etnografskem muzeju 3 strokovni delavci — vseh uslužbencev pa je bilo le 7. Danes ima muzej 5 znanstvenih sodelavcev, 1 višjega kustosa, 2 kustosa in arhitekta, vseh stalnih uslužbencev je 17, razen tega pa ima še več stalnih zunanjih sodelavcev. Tako, je postal Slovenski etnografski muzej tudi največja znanstvena etnološka raziskovalna institucija, obenem pa je tudi med največjimi muzejskimi ustanovami v Sloveniji. Ob izidu prve številke Slovenskega etnografa je imel muzej 5.531 predmetov, sedaj jih ima že nad 15.000, število pa še hitro narašča.

Muzej ima samostojno dokumentacijsko službo z bogatim gradivom. V arhivu je okrog 30.000 fotografij z negativi, okrog 10.000 prostoročnih in tehničnih risb, nad 15.000 terenskih zapisov. Bogat je tudi arhiv za diapozitive. Na novo je ustanovljena filmoteka in fonoteka. Dopolnjujemo zbirko hišnih arhivov itd.

Muzej ima tudi svoj studio za dokumentacijo.*

Žal mora muzej vse to znatno povečano dejavnost razvijati v Ljubljani v istih, neustreznih prostorih, kot pred dvajsetimi leti. Moramo pa omeniti nove postojanke, ki jih je muzej pridobil v zadnjih letih. To so: grad Goričane, ki ga muzej obnavlja že nekaj let in v njem ureja svoje zbirke kultur Afrike, Azije, Amerike in Oceanije. Muzej v gradu Goričane je postal postojanka, ki privablja iz leta v leto več obiskovalcev in ki se razvija v pomembno središče za prikazovanje in tudi preučevanje tujih kultur pri nas. Muzej obnavlja tudi grad Lisičje pri Škofljici. V njem bodo urejeni študijski depoji in postavljene tudi posamezne tematske razstave. Muzej strokovno upravlja tudi Jurčičevo rojstno hišo na Muljavi; tu smo prikazali stanovanjsko kulturo iz srede 19. stoletja. Iz soseščine pa smo prenesli k hiši posamezne objekte (kašče, čebelnjak), zgradili tudi nove objekte (terilna jama) in tako je tudi tu na prostem zrasel manjši muzej ljudske arhitekture tega predela Dolenjske. Vodimo tudi graščino Praproče — rojstno hišo pisatelja Louisa Adamiča. V načrtu imamo, v tej graščini pridobiti in urediti nove prostore za muzejske razstave.

Omeniti moramo tudi živahno razstavno in drugo muzejsko dejavnost naše ustanove. V zadnjih letih prireja Slovenski etnografski muzej v svojih razstavnih prostorih v Ljubljani, v svojih depandansah, v muzejih in drugih institucijah po vsej Sloveniji kot tudi zunaj meja letno okrog 20 občasnih in tudi potujočih tematskih razstav. V številu obiskovalcev se je že približal številki 100.000.

V novo obdobje Slovenskega etnografa, Slovenskega etnografskega muzeja in slovenske etnologije nasploh! Nakazuje nam ga prehojena pot zadnjih dvajsetih let, odseva nam že s strani dvajsetih številk Slovenskega etnografa. Etnološka znanost se je medtem povsod po svetu, predvsem pa še v Evropi močno razvila. Slovenski etnograf je bil vedno tisti barometer, ki nam je zgovorno kazal, kje smo na tem področju Slovenci. Skozi Slovenski etnograf se je zrcalilo delo ne samo našega muzeja, temveč tudi Inštituta za slovensko narodopisje pri SAZU, Glasbeno-narodopisnega inštituta, etnološke stolice na univerzi kot tudi tistih pokrajinskih muzejev, ki so premogli kustosa-etnologa. Razen sodelavcev Slovenskega etnografskega muzeja so bili glavni sodelavci Slovenskega etnografa tudi iz pravkar omenjenih institucij. Želja uredništva je, da bi ostali tudi v bodoče in še več: k sodelovanju iskreno vabimo vse slovenske poklicne etnologe kot tudi znanstvenike sorodnih ved.

Pred slovensko etnološko znanostjo so zahtevne in obširne naloge. Gre za večjo uveljavitev naše stroke, za njeno predmetno razširitev od obravnave predvsem ljudske kulture kmeta k raziskovanju tudi drugih socialnih slojev. Gre za razširitev časovne dimenzije preučevanj tudi na sodobno življenje. Vse to nam narekujejo spremembe v strukturi prebivalstva in njegova vse večja mobilnost. Nočemo več samo mrtve inventarne vede, temveč znanost, ki nam bo lahko podala celovito, tudi današnjemu času ustrezno podobo našega ljudskega življenja. Etnologija je veda, ki nam zaradi raznolikosti svojih predmetov in tudi metodološke pestrosti prinaša pomembna dognanja o kulturi in družbenih oblikah preteklosti in sedanjosti. Želeli bi, da bi bil Slovenski etnograf tudi v prihodnje tisti, ki bo reprezentiral našo stroko in ji pomagal tudi v naši sodobni družbi do čim večje uveljavitve.

»Praktiki« in »teoretiki« naše stroke bodo tu vedno našli svoje mesto za razčiščevanje nejasnih vprašanj okrog predmeta in metode. Prepričani smo, da bodo v prihodnjih številkah Slovenskega etnografa še bolj kot že v tej jubilejni, razširjeni tudi etnološki predmetni okviru. Ob že tradicionalnih, tipičnih oblikah, in pojavih ljudske kulture iz preteklih obdobj, homo morali vključevati tudi sodobno problematiko. Ob kmetu bomo proučevali tudi današnjega delavca, obrtnika iz industrijskih naselij kot tudi današnjega »meščana«. Upravičeno lahko pričakujemo, da nam bodo sodobna etnološka preučevanja prinesla nove, lepše perspektive za delo Slovenskega etnografskega muzeja, za Slovenski etnograf in za našo etnologijo nasploh.

ZUSAMMENFASSUNG

ANLÄSSLICH DER ZWANZIGJAHRFEIER DES »SLOVENSKI ETNOGRAF«

Der Autor erinnert daran, wie vor zwanzig Jahren die Revue »Slovenski etnograf« (»Der slowenische Ethnograph) erschien und damit alle slowenischen Erforscher der Volkskunde wieder ihre Zeitschrift, anstelle des am Ende des II. Weltkrieges eingegangenen »Ethnologen«, erhalten haben. Das Erscheinen der ersten Folge der Revue »Slovenski etnograf« bedeutet für die slowenische ethnographische Wissenschaft gewiß einen bedeutungsvollen neuen Zeitabschnitt. Der Autor schildert das Wirken und den Aufstieg unseres zentralen volkskundlichen Museums — des Slowenischen Ethnographischen Museums, das seit Jahren unmittelbar mit der Zeitschrift »Slovenski etnograf« eng verknüpft ist. Über 500 Exemplare dieser wissenschaftlichen Revue wandern regelmäßig in sämtliche bedeutenden ethnologischen und verwandten Einrichtungen in 30 Ländern auf allen fünf Kontinenten.

Zum Abschluß folgt das Arbeitsprogramm der Zeitschrift für die Zukunft. Der Schriftleiter ruft alle Berufsethnologen und die Wissenschaftler verwandter Zweige zur Mitarbeit auf.